

Oversiktsdokument om folkehelse i Trysil kommune - et prioritert utvalg av utfordringer

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Hovedutvalg for helse, omsorg og sosial	
	Hovedutvalg for forvaltning og teknisk drift	
	Hovedutvalg for oppvekst og kultur	
	Kommunestyret	

Saksdokumenter vedlagt:

Vedlegg:

- 1 Folkehelseoversikt for Trysil kommune
- 2 Folkehelseoversikt - befolkningssammensetning
- 3 Folkehelseoversikt - oppvekst og levekårsforhold
- 4 Folkehelse - fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- 5 Folkehelseoversikt - skader og ulykker
- 6 Folkehelseoversikt - helserelatert adferd (levevaner)
- 7 Folkehelseoversikt - helsetilstand (helse og sykdom)
- 8 Folkehelse - prioritert utvalg-fordypning fra folkehelseoversikten

Øvrige saksdokumenter:

Rådmannens innstilling:

Folkehelseoversikten legges til grunn som et folkehelseperspektiv på planstrategi 2020-2023 og videre planarbeid i Trysil kommune.

Man forutsetter en bred involvering i dette planarbeidet.

Administrasjonen har ansvar for at dokumentet kontinuerlig oppdateres i samme periode.

Trysil kommune

Jan Sævig
rådmann

(Dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor uten signatur.)

Bakgrunn

Loven

Kommunen er gitt ansvar å fremme folkehelse gjennom sine virkemidler, jf. folkehelseloven § 4. Folkehelseoversikten skal etter loven fremlegges til politisk godkjenning hvert 4. år.

Folkehelseloven gir kommunen ansvaret for å...

1. fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt
2. ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på folkehelsa
3. identifisere sine folkehelseutfordringer
4. fastsette mål gjennom planarbeidet
5. iverksette nødvendige tiltak

Videre har plan- og bygningsloven klare mål for kommunens ansvar:

- § 1-1: «Fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner»
- § 3: «Fremme befolkningens helse og motvirke sosiale helseforskjeller, samt bidra til å forebygge kriminalitet»,
- § 3: «Legge til rette for god forming av bygde omgivelser, gode bomiljøer og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet»

Definisjoner

I folkehelseloven § 3 defineres følgende begreper:

Folkehelse: Befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Definisjonen legger til grunn et populasjonsperspektiv, altså ikke individnivå, og et fordelingsperspektiv, jf. ikke bare befolkningens generelle helse, men også hvordan god/dårlig helse er fordelt i befolkningen (sosiale helseforskjeller).

Folkehelsearbeid: Samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

Definisjonen tar utgangspunkt i at det er en samfunnsoppgave (innsats på alle nivåer og i alle sektorer), at det er befolkningsrettet, og at det utøves gjennom påvirkning av faktorer som har positive eller negative effekter på helsen. Det er viktig å presisere at det siste perspektivet ikke må forstås som et utjevningsarbeid for at alle skal «få det likt, dvs. like semmert», men som en spore til å påvirke faktorer som hemmer folkehelsen i deler av populasjonen.

Folkehelsearbeid er altså samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer helse, forebygger sykdom og utjevner sosiale helseforskjeller. En forutsetning for et målrettet og effektivt folkehelsearbeid er å ha oversikt over helsetilstanden i befolkningen, herunder faktorer og forhold i samfunnet som påvirker befolkningens helse, det være seg utfordringer eller ressurser. Det skal være de faktiske ressursene og utfordringene lokalt som legges til grunn for planlegging og gjennomføring av folkehelsearbeidet.

Organisering i Trysil

Våren 2014 nedsatt Rådmann den første tversektorielle faggruppen, Folkehelsegruppen, med følgende målsetting:

«Trysil kommune skal etablere rammevilkår for best mulig folkehelsearbeid. Folkehelsearbeidet skal bidra til positive resultater for levekårsstatistikken. Det skal utarbeides et oversiktsdokument, som skal behandles politisk.»

Gruppen arbeider med kartlegging, felles forståelse av folkehelse i kommunen og sikring av folkehelseperspektiv i alle planer.

Folkehelsegruppen har til oppgave at hvert 4 år sammenstille en folkehelseoversikt som skal behandles politisk. Nåværende gruppe har sammenstilt en oppdatert Folkehelseoversikt 2019, med oversikt over hvordan det står til med – og hva som påvirker - folkehelsen i Trysil, og i tillegg har gruppen gitt ett Prioritert utvalg, som dypere belyser de viktigste folkehelseutfordringene i Trysil 2019.

Folkehelseoversikten skal bidra til kunnskap om folkehelsestanden i Trysil for arbeid i de enkelte kommunale sektorene. Folkehelseoversikten er imidlertid kun et rent kunnskapsdokument, og gir ingen føringer for hvordan kunnskapen skal følges opp.

Om dokumentene

Folkehelseoversikten

Kommunens plikt til å ha oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer følger av folkehelseloven § 5 og forskrift om oversikt over folkehelsen. Folkehelseloven med forskrift stiller også krav til innhold i oversikten. Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er ikke et mål i seg selv, men en forutsetning for å ivareta oppgavene og ansvaret etter folkehelseloven §§ 1, 4, 6, 7, 9 og 28. Folkehelseoversikten er et sektornøytralt grunnlagsdokument og speiler det tverrsektorielle perspektivet. Oversikten skal gi grunnlag for vurderinger og prioriteringer mht. folkehelsearbeid i kommunen. Dokumentet utgjør ingen plan for folkehelsearbeid og fastsetter ikke mål eller strategier for arbeidet med folkehelse.

Oversikten tjener to hovedformål:

- Danne grunnlag for beslutninger i det «daglige» folkehelsearbeidet, f.eks. retningsgivende for arbeidet i tjenestene (satsningsområder), ved utforming av tiltak og ved revisjon av planer utenom det fireårige planløpet etter plan- og bygningsloven
- Danne grunnlag for beslutninger i forbindelse med langsiktig planlegging av folkehelsearbeidet, knyttet opp mot prosessene i plan- og bygningsloven (arbeidet med kommunens planstrategi), jf. folkehelseloven § 6.

Forskrift om oversikt over folkehelsen § 3 krever at oversikten skal inneholde opplysninger om og vurderinger av: Befolkningssammensetning; oppvekst- og levekårsforhold; fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø; skader og ulykker; helserelatert atferd; og helsetilstand. Videre skal oversikten inneholde faglige vurderinger av årsaksforhold og konsekvenser og identifisere ressurser og folkehelseutfordringer lokalt.

Det prioriterte utvalget

Folkehelsegruppen har med bakgrunn i folkehelseoversikten løftet frem 9 utfordringsområder i Trysil kommune innen 4 ulike temaer. Dette etter bestilling fra rådmann og i tråd med anbefalinger fra veilederen i systematisk folkehelsearbeid, Helsedirektoratet. Prioriteringsarbeidet har blitt utført strukturert i gruppen med bakgrunn i tre vurderingskriterier:

- hva som i folkehelseperspektiv er en aktuell utfordring i Trysil
- hva som er en potensiell utfordring lokalt
- hva som er viktige områder for samfunnet å prioritere for å oppnå effekt på folkehelsen

De ni utfordringsområdene er deretter utdypet og til slutt gir folkehelsegruppen ett par mer konkrete anbefalinger for videre prioriteringsarbeid.

Vurdering

Folkehelsens helhetlige karakter tilsier at Folkehelseoversikten og det Prioriterte utvalget bør behandles bredt i alle hovedutvalg før kommunestyrebehandling.

Konklusjon

Folkehelseoversikten legges til grunn som et folkehelseperspektiv på planstrategi 2020-2023 og videre planarbeid i Trysil kommune.

Man forutsetter en bred involvering i dette planarbeidet.

Administrasjonen har ansvar for at dokumentet kontinuerlig oppdateres i samme periode.